

УДК 778.53:7.012

СУЧАСНІ ПРИЙОМИ ФОТОМОНТАЖУ, ЯК ЗАСОБУ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФОТОГРАФІЙ В ГРАФІЧНИЙ ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ

САФРОНОВ Валерій¹, САФРОНОВА Анна², ПОТАНІН Станіслав³

¹Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, Україна

^{2,3} Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

Надано аналіз сучасних поглядів на сутність технології фотомонтажу, як засобу трансформації матеріалу фотографій в графічний художній образ; запропоновано класифікацію існуючих методів фотомонтажу, які визначають характер взаємодії його складових компонентів.

Ключові слова: фотомонтаж, колаж, фотоколаж, графічний художній образ.

ВСТУП

У зв'язку з поширенням фотографії у рекламі і поліграфічному дизайні загалом, впровадженням і розвитком цифрових технологій її обробки, виникає потреба у вдосконаленні існуючих і формуванні нових технологій та методів її створення.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Одним із яскравих методів впливу на психологічний стан людини, що може надати відчуття як реалістичності так і фантастичності сюжетам графічного дизайну, є використання технології фотомонтажу. Незважаючи на те, що поняття технології фотомонтажу виникло давно і наразі накопичений багатий досвід його впровадження в поліграфічну продукцію і Web-дизайн, можемо констатувати, що питання видів і засобів фотомонтажу на сучасному етапі розвитку комп'ютерних технологій в контексті інтерпретації його змісту, розглянуті недостатньо. Зазначимо, що саме питання інтерпретації образних рішень виникає на стадії визначення доцільності використання того чи іншого прийому фотомонтажу в проектуванні рекламної продукції або соціального плакату. Крім того, існує невизначеність у трактуванні понять фотомонтажу і фотоколажу у сучасній поліграфічній і рекламній продукції.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Найбільша увага в науковій літературі, як вітчизняній, так і зарубіжній, приділена засобам художньої виразності радянського плакату 20-30-х років та аналізу творчості відомих митців того часу – Л.

Лисицького, О. Родченко та інших представників російського конструктивізму, що широко використовували техніку фотомонтажу в своїх творах, а також роботам німецьких художників-дадаїстів 20-30-х років [1,2,3]. Серед досліджень, де багато уваги приділено історичному аспекту розвитку технології створення і використання фотографії у графічному дизайні, вітчизняним школам фотографії, а також узагальнені питання композиції і естетики формування творчих робіт, створених різними техніками, слід виділити наукові роботи Лежанської П. В., Павлова І. Є. [4, 5]. Філософському осмисленню ролі і сутності сучасної фотографії, в тому числі рекламної, на рубежі ХХ – ХХІ сторіччя присвячена робота Карбасової О.Б. [6]. Не можна не погодитися з думкою автора, що сьогодні класичні «привабливі» образи в рекламній фотографії замінюються на епатажні або провокаційні, а сама рекламна фотографія, впливаючи на образ думок людей, все більше розширює горизонти сприйняття, занурюючи людей не просто в «схоплювання образів на поверхні», а в осмислення того, що відбувається в світі, змушуючи виробити або запозичити той стиль поведінки, який людина вибере з уже «готових» рішень. Названі роботи стали теоретичним підґрунтям проведеного авторами дослідження.

Фотомонтаж, як технічний засіб створення фотографії, виник у кінці 19 століття, практично у час зародження фотографії. Принцип поєднання різних фотозображень на одному відбитку був відкритий, ймовірно за все, в Шотландії у 1850-х роках. Перші монтажні використовувались для корекції фотозображень, але наприкінці ХІХ сторіччя Д. Рейландер починає створювати на їх основі художні роботи. В наступні десятиріччя техніка фотомонтажу набуває великого поширення і отримує назву спочатку «подвійної печатки» («double printing»), а пізніше «комбінованої печатки» («combination printing») [7]. Однак термін «фотомонтаж» в його сучасному значенні з'явився в 1916-1918 роках – причому практично одночасно в Росії і Німеччині, і в обох випадках – як переосмислення запозиченого з французької терміну «montage», що означає «підйом» і «збірка» [1].

Сутність технологій фотомонтажу полягає у суміщенні різних фотографій в одному фотозображенні. Сучасні підходи до створення таких фотозображень базуються не тільки на фіксації реальності, але на використанні візуальних шаблонів, культурних символів та кодів, певних метафор, що формують асоціативний ряд і впливають на різні рівні свідомості суб'єкта. Нерозривно з поняттям фотомонтажу пов'язують поняття фотоколажу. Зазначимо, що наразі в роботах різних авторів спостерігається змішування понять фотоколажу і фотомонтажу. В історичному аспекті ці поняття мають різне онтологічне походження. Поняття «колаж» в широкому розумінні, визначається, як суміш різнорідних елементів, зкомбінованих на одній поверхні і об'єднаних спільною ідеєю. Фотоколаж, в свою чергу, виник як технічний прийом в образотворчому мистецтві, який передбачає наклеювання частин

фотографій на основу, що відрізняється від них фактурою, кольором. За визначенням ряду дослідників, у фотоколажі, на відміну від фотомонтажу, використовується випадковий матеріал, запозичений художником з масової поліграфічної продукції, в той час як для фотомонтажу, фотографія знімається спеціально [2]. За іншою думкою, фотомонтаж – це різновид колажу, що полягає у створенні зображень, складених з частин різних фотографій [1].

Інше визначення сутності сучасного фотомонтажу, що практикується у Вашингтонському університеті – «фотомонтаж передбачає суміщення декількох зображень у межах одного кадру» на відміну від фотоколажу, що розглядається, як сума фрагментів з різкими вирізаними або розірваними краями. Якщо виходити з таких позицій, треба визнати, що в основі творчості дадаїстів стоїть техніка фотоколажу, в той час як фотомонтажем займались радянські митці. Саме технологія фотомонтажу розширює можливості фотографії щодо створення нових, унікальних зображень, які будуть притягувати погляд глядача і змушувати його замислитись над сенсом фотографії та набором символів і культурних кодів, що в ній наявні [8]. При створенні фотомонтажів в сучасних комп'ютерних програмах часто використовують різні фільтри, ефекти: розмиття, зміну прозорості, накладення шарів. Проведені дослідження показали, що поряд з поширеними засобами підвищення експресії зображення (епатаж, театралізація, використання штучного світла), сучасні змістовні і технологічні прийоми створення фотомонтажу, можливо звести до наступних:

природні (отримані на стадії зйомки):

- фотографування відбиваючих поверхонь для отримання сполучень непрозорих / прозорих компонентів;
- мультиекспозиція;

штучні (отримані засобами програм комп'ютерної графіки):

- обробка країв фотозображень, що комбінуються (від плавного перетікання до підкреслення країв з використанням різних спецефектів програм комп'ютерної графіки);
- накладання фотозображень з використанням режимів прозорості і змішування кольорів;
- суміщення різних просторових планів;
- змішані техніки.

Зазначимо, що сучасні комп'ютерні технології дозволяють імітувати практично всі існуючі технологічні прийоми зйомки.

ВИСНОВКИ

Впровадження технології фотомонтажу поставило фоторафію на один рівень з іншими видами мистецтв, такими як живопис та графіка і перетворив її з засобу фіксації певного моменту, або документального матеріалу на суб'єктивний витвір митця. В роботі надано класифікацію сучасних прийомів створення фотомонтажу, які використовуються в

проектуванні об'єктів графічного дизайну. Подальших досліджень потребують питання інтерпретації змісту фотомонтажів. Аналіз зв'язку основних прийомів створення фотомонтажу з його можливою інтерпретацією дозволить митцям, що працюють у сфері фотографії і дизайну, ефективніше використовувати ці прийоми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Gersh-Nesic, Beth. "What Is a Photomontage in Art ?" / Gersh-Nesic, Beth. [Електронний ресурс] // Режим доступу: thoughtco.com/photomontage-definition-183231. ThoughtCo, Jul. 7, 2017
2. В. И. Михалкович, В. Т. Стигнеев. Поэтика фотографии. / В. И. Михалкович, В. Т. Стигнеев. – М: Искусство, 1989. – 296 с.
3. Numminen H. Советский плакат как средство массового воздействия - анализ языка плакатов./ H. Numminen . – Helsinki: Helsingin yliopisto, 2008. – 83 с.
4. Павлов И. Е. Фотография в графическом дизайне: средства художественно-образной выразительности. Рукопись диссертации на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.07 – дизайн. / И.Е. Павлов – Харьковская государственная академия дизайна и искусств. – Харьков, 2011.
5. Лежанская, П. В. Фотографика в графическом дизайне: коммуникативные и изобразительно-выразительные особенности : автореф. дис. на соиск. учён. степ. канд. искусствоведения : по спец. 17.00.06 - техническая эстетика и дизайн / П. В. Лежанская ; УО "Белорус. гос. акад. искусств". - Минск, 2012. - 24 с.
6. Карбасова, Е. Б. Фотография: концептуализация реальности. Рукопись диссертации на соискание ученой степени кандидата философских наук по специальности 24.00.01– Теория и история культуры / Е. Б. Карбасов – Санкт-Петербург, 2013. – 201 с.
7. "Multiple images: "Sandwich" printing:", Some low-light and/or extended-exposure photography concepts..., David Lindes.[Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.daveltd.com/photo/low-light/concepts>. 2017.
8. George L. Dillon. Writing With Images. [Електронний ресурс] // Режим доступу: [http://www.washington.edu/courses/2002, 2003](http://www.washington.edu/courses/2002/2003).

SAFRONOV V., SAFRONOVA A., POTANIN V.

MODERN TAKING PHOTO MOUNTING AS A TRANSFORMATION OF PHOTOGRAPHES INTO A GRAPHIC ARTISTIC IMAGE

It was given an analysis of modern views on the essence of photomontage technology as a tool of transforming photographs into a graphic artistic image it was proposed. the classification of existing photomontage methods, which determine the nature of interaction of its constituent components.

Keywords: *photomontage, collage, photocollage, graphic artistic image.*